

Tidsskrift for Musik (1857-1859)

Tidsskrift for Musik [TFM] blev udgivet af Immanuel Rée i København mellem 1857 og 1859 og trykt hos G. Salomon. TM var på denne tid Danmarks eneste musiktidsskrift.

Tidsskriftets økonomiske grundlag hvilede hovedsageligt på abonnemeter og annoncebidrag. For at vinde flere abonnenter, uddelte Rée et prøvenummer (Første Aargang nr. 2), hvor han oplyste om, at interesserede kunne abonnere på tidsskriftets 18 årlige numre for to rigsdaler, enten hos boghandlerne eller i bureauet hos Immanuel Rée¹. 18 numre blev udgivet i løbet af tidsskriftets første år. Andet år blev blot 12 numre produceret. Ved Immanuel Rées død den 22. oktober 1859, det tredje år, holdt udgivelsen af TFM op, efter at der kun var udgivet 11 numre. Derefter blev tidsskriftet udgivet som fjerde år hos Lose & Delbanco, som var det førende danske musikforlag i første halvdel af det 19. årh. Dette tidsskrift er forskelligt i form og indhold fra Immanuel Rées tidsskrift, og det er derfor ikke behandlet i denne publikation.

TFMs format er 19,2 cm x 25,8 cm. Siderne er nummererede og opstillede i to spalter. Det første år varierer sidernes antal i hvert nummer fra fire til otte, dog har numrene for det meste otte sider. I den registrerede udgave² er der en samling tekster (omfattende 67 sider) med titlen *Feuilleton*, som er bundet sammen og indsat i slutningen af den første årgang. Det er sandsynligt, at disse *Feuilletons*, som hovedsagelig indeholder biografiske skitser af komponister, blev distribueret individuelt sammen med 16 af de første 18 udgivelser. Senere blev de antageligt indbundet sammen³. De fleste af andet års numre og alle 11 numre i det sidste år, består af otte sider. Nogle numre i 1858 og 1859 har to firesiders supplement⁴. Supplementerne indeholder et afsnit med titlen "Nyheder og Blandinger" og en kort spalte med titlen "Bekjendtgørelser". Hovedsektionen er trykt med gotiske bogstaver. Redaktørens introduktion til det første nummer og til annoncerne, som står bagerst i tidsskriftet, er trykt med latinske bogstaver⁵.

I første halvdel af det 19. årh. havde der været spredte forsøg på at oprette et fortløbende dansk musiktidsskrift. Blandt de mere alvorlige forsøg var A.P. Berggreens *Musikalsk Tidende*, som udkom i 1836 med 20 numre⁶. De fleste tidlige musiktidsskrifter var dog amatøragtige og vanskelige at holde i live. Interesserede læsere var der få af. Men omkring midten af århundredet kom den nødvendige tilskyndelse til at skabe en

¹ Beliggende i Klosterstræde, København.

² Udgaven fra Danske Afdeling ved Det kongelige Bibliotek i København med signatur 17-57-4, er benyttet til forberedelsen af dette bind.

³ Blandt de udenlandske komponister, som er behandlet er Schubert og Mozart. Af danske komponister forekommer Niels W. Gade og J.P.E. Hartmann.

⁴ I anden årgang er der et enkelt supplement til nummer 8 og 9 og et til nummer 10. Tredje årgangs supplement er til nummer 1 og nummer 8. Se 58:55r, 58:62r, 59:5r og 59:51r.

⁵ I senere numre findes en sjælden gang annoncer med gotisk skrift.

⁶ Andre musiktidsskrifter er *Musikalsk-artistisk Tidende* (1836, et nummer) og *Figaro: Journal for Literatur, Kunst og Musik* (1841-1842), seks numre.

musikinteresseret læserkreds. Med oprettelsen af flere nye musikinstitutioner i hovedstaden, som Musikforeningen (1836)⁷, Studentersangforeningen (1839)⁸, og Cæciliaforeningen (1851)⁹, blev arbejdet for at fremme musikinteressen hos offentligheden for alvor sat i gang. Samtidig skabte landets stigende velstand og højere oplysningsniveau et publikum, der også interesserede sig for at læse om musik og som havde levende musik der hjemme. At læse og spille klaver var nu blevet "in", og huskoncerter i hjemmet populære. Immanuel Rée, udgiver og redaktør af TFM, åbnede en musikforretning og et forlag i 1854¹⁰.

Rée, der blev født i 1825, tilhørte en jødisk familie, som havde emigreret fra Hamburg til Fredericia i begyndelsen af det 18. årh. Hans forældre var velkendte købmænd, der antages for at være en af de ældste jødiske familier i Danmark. Immanuel, som havde studeret medicin og statsvidenskab, arbejdede som musiklærer i Odense fra 1853 til 1854. Han flyttede senere til København, hvor han åbnede en bog- og musikhandel og grundlagde et trykkeri¹¹. Rée var en initiativrig og energisk mand, som gennemførte sine ideer med stor dygtighed. Da musik var hans hovedinteresse, begyndte han i 1856 at udgive en *Musikalsk Anthologie*, som han fortsatte i mange år, med udvalgte stykker af danske operaer, balletter, syngespil og andre sangkompositioner udsat for klaver. Antologien består af periodisk udgivne udvalgte stykker fra det 19. årh., danske operaer, balletter, syngespil og sange arrangeret for klaver. Udgivelsen repræsenterer et bemærkelsesværdigt initiativ, især når det gælder dansk teatermusik¹². Antologien indeholder bl.a. musik af danske komponister som Niels W. Gade, I.P.E. Hartmann, Fr. Kuhlau og F.L.Æ. Kunzen. For at introducere teatermusikken til et større publikum, udgav Rée i antologien også transskriptioner af udvalgt klavermusik med tilføjet tekst. De fleste af kompositionerne var arrangeret af komponisterne selv. Halvparten af dem blev her trykt for første gang.

I tillæg til dette udgav Immanuel Rées også musik for sang og for klaver. I 1855 begyndte Immanuel Rée at udgive *Quartalsfortegnelse over danske Musikalier*. Denne publikation med nylig trykt dansk musik, hans undervisning, og hans ønske om hæve sine landsmænds niveau med hensyn til musikkundskab, virkede alt sammen som et incitament til at starte et musiktidsskrift. I introduktionen til musiktidsskriftets første nummer skriver Rée, at han er klar over, at det vil være gavnligt, ligesom i de udenlandske tidsskrifter, at vejlede og belære offentligheden. Tidlige danske tidsskrifter blev ofte skabt af enkeltpersoner. Hvert tidsskrift var mere eller mindre en enkelt mands bedrift. Efter megen overvejelse valgte også Rée at være eneredaktør af TFM¹³. Antagelig

⁷ Musikforeningen udgav musik af danske komponister, arrangerede koncerter, instrumentale konkurrencer og uddelte priser.

⁸ Det ældste kor i Danmark, Studentersangforeningen, gav koncerter både hjemme og i udlandet.

⁹ Cæciliaforeningen blev grundlagt af Henrik Rung. Den opførte mange store korværk og udgav musik.

¹⁰ Dan Fog, *Musikhandel og nodetryk i Danmark efter 1750*, (København, 1984), I: 342.

¹¹ Rée havde et relativt lille forlag fra 1854 til 1859. Da Rée døde, blev firmaet overtaget af Lose & Delbanco.

¹² Dan Fog, op cit.

¹³ Se Tidsskrift for Musik I, nr. 1 (1857):1.

skrev han selv de fleste af bladets anmeldelser¹⁴.

I forordet til det første nummer af TFM skitserer redaktøren tidsskriftets indhold, idet han fastslår, at det nye tidsskrift vil have artikler om musik i almindelighed, bekendtgørelser om kompositioner, anmeldelser af opførelser og nykomponerede værker, nyt fra udlandet, feuilletons med biografiske og kritiske fremstillinger over betydningsfulde personligheder, noveller om musik og til slut annoncer¹⁵.

TFM åbner altid med en hovedartikel som i blandt bliver efterfulgt af en ny artikel. Derefter følger en anmeldelsesdel eller et afsnit af forskellig indhold, koncertanmeldelser og gennemgang af nye værker. Nu og da er der også en nekrolog¹⁶, som optræder i sin egen spalte eller indenfor spalten med "Nyheder og Blandinger". Denne spalte kommer regelmæssigt og behandler en stor mængde emner både udefra og hjemmefra.

Til tider er artiklerne oversat fra tyske kilder, som f.eks. tidsskriftets første artikel af Gustav Schilling "Musik som væsentligt Dannelsesmiddel" bearbejdet af Rée selv fra introduktionen til Schillings *Musikalische Didactik*¹⁷ og Franz Brendels *Geschichte der Musik* som i det første år kommer gennem mange numre¹⁸. I mindre omfang er artikler også lånt og oversat fra svenske kilder så som *Ny Tidning för Musik*¹⁹. Når redaktøren vælger artikler til sit tidsskrift, har han en tendens til at fremsætte sine synspunkter noget didaktisk. Dette afspejler hans indstilling som udgiver og tidligere pædagog. Der er også artikler af danske forfattere som f.eks. teaterhistorikeren Thomas Overskou²⁰ og skribenten Hans Hagen Nyegaard²¹. Overskou har bidraget med artikler om Beethovens symfonier, den dramatiske musik i Danmark og "Concertmester Schalls Biographie"²² og flere artikler om opera i Danmark. Nyegaard skrev også en artikel om Wagners musikdrama. Carl Abraham Mankell, den tyske-svenske musikpædagog²³, har bidraget med en artikel om Bellman²⁴. I de senere numre er hovedartiklerne ofte en biografi over

¹⁴ I anden årgang (1858 nr. 11, anden del) skriver Rée, at han har været forhindret i at være til stede ved koncerter og fra at anmelde dem, idet han har været langvarig syg. Men han har bedt to respektable mænd (som ikke er navngivne) om at overtage sit ansvar.

¹⁵ *Tidsskrift for Musik* I, nr. 1 (1857):1.

¹⁶ Nekrologerne omtaler f.eks. Glinka, Czerny og Spohr og danskeren George Gerson.

¹⁷ Gustav Schilling, *Musikalische Didactik oder die Kunst des Unterrichts in der Musik*, (Eisleben, 1850-1851).

¹⁸ Artiklen var oversat af Immanuel Rée.

¹⁹ Se, f.eks. den usignede artikkel med titlen "En oversigt over Musikens Historie i Sverige". TFM, årgang II, nr. 4: 1-4; nr. 7: 1-4, nr. 8-9: 10-16.

²⁰ Thomas Overskou (1798-1873), teaterhistoriker og forfatter, sceneinstruktør ved Det kgl. Teater. Han skrev komedier, oversatte originale tekster og arrangerede tekster for syngespil. I 1854 skrev han *Den danske Skueplads*, 3 vols. (*Dansk biografisk Leksikon*, XVII, 1939: 535).

²¹ Hans Hagen Nyegaard (1824-1893), forfatter, poet og jurist.

²² Genoptrykt fra en 1835 udgave i den danske avis *Dagen*.

²³ Carl Abraham Mankell (1802-1868), organist, syngemester og musikdirektør i den højere skole. Gav populære foredrag i 1840erne og udgav en række artikler, senere udgivet som *Illustreret Musikleksikon* (Ny udg. af P. Hamburger, København, 1940).

²⁴ Carl Michael Bellman (1770-1795), en svensk poet som dedicerede sit liv til poesi, sang og guitar-spil.

komponister. Udenlandske komponister som Beethoven, Schumann, Meyerbeer og Czerny får en mere fremtrædende plads end danske komponister. I det første år er TFM særlig optaget af Beethovens musik (niende symfoni får speciel opmærksomhed). Senere bliver interessen for Beethovens musik mindre til fordel for Wagners.

Spalten "Recensioner af udkomne Musikalier" behandler et begrænset antal værker, vanligvis to eller tre, som redaktøren ønsker at fremhæve. Først gives en oversigt over de omtalte værker, derefter en mere detaljeret gennemgang af hver komposition. Der er regelmæssige anmeldelser af opførelser i Danmark og i udlandet. Anmeldelser af ny musik forekommer gennem hele tidsskriftets forløb. Ny dansk musik bliver enten opført under "Fortegnelse over danske Musikalier" eller nævnt specielt, med detaljerede bemærkninger om opførelse, udøvere og selve det musikalske værk. Spalten "Nyheder og Blandinger" informerer om koncerter, operaer, nye kompositioner og nylig udkomne bøger og musikværker.

Et overvejende antal af bidragydere, bortset fra redaktøren selv, anvender pseudonymer som har været vanskelige at identificere. Mens artikler ofte er oversat fra udenlandske tidsskrifter, er koncertanmeldelserne fra udlandet skrevet af danskere i udlandet.

TFM er informativ og oplysende og repræsenterer et væsentlig skridt frem mod bredere og bedre kvalitet end før²⁵. Det er et tidsskrift, der afspejler mere af dagens musikalske liv end tidligere tidsskrifter udgivet i Danmark²⁶, og på den måde kastes det mere lys over de musikalske tendenser som opsluger dagens musikpublikum. Men generelt bringer TFM ikke problemer frem til diskussion. Det inviterer heller ikke til debat. Tidsskriftets hensigt er hovedsageligt at informere og instruere til "forfinelse og god smag".

For at følge moderne standard er substantiverne skrevet med små bogstaver. Kun i direkte citater er der anvendt store. Denne publikation er baseret på et eksemplar fra Danske Afdeling i Det kongelige Bibliotek, København.

Hans bedst kendte samlinger af viser er: *Fredmans epistler* (1790) og *Fredmans sanger* (1791). Placeringen af denne artikel i Tidsskriftet følger ikke normen idet den kommer umiddelbart foran "Nyheder og Blandinger".

²⁵ Dette afsløres f.eks. i spalten "Anmeldelser af udkomne Musikalier".

²⁶ Dette kan f.eks. ses i spalten "Nyheder og Blandinger".